

Mérlegen a kisiskolák

Tudományos Diákköri Konferencia, 2020

Szerző: Bc. Rehák Tünde

Témavezető: Dr. habil. Szarka László, CSc.

Célok és hipotézisek

- Mit nevezünk kisiskolának? ...
- Munkámban abból indultam ki, hogy téves az a megközelítés, hogy a kisiskola eleve csak versenyképtelen, rossz iskola lehet.
- Ezenkívül, hogy megfelelő adottságok mellett az alacsony tanulói létszámmal működő iskola is biztosítani tudja azt a minőséget, mint a teljes szervezettségű, 9 osztállyal működő oktatási intézmények
- A mátyusföldi Alsószeliben végzett kutatás előtt feltételeztem, hogy
- H1: használják a kooperatív és a csoportos szervezési formákat.
- H2: az iskola biztosít különféle szakköröket a tanulói számára.
- H3: évente legalább kétszer részt vesznek kulturális eseményeken
- H4: rendelkeznek digitális oktatási eszközökkel.
- H5: rendelkeznek saját étteremmel, tornateremmel, valamint számítógépes teremmel.

Szlovákiai magyar szakmai álláspontok

- Oktatási szakemberein véleménye különböző, de a negatív tendenciák közös gondolkodásra készítetik őket.
- Fodor Attila, a Comenius Pedagógiai Intézet igazgatója a kisiskolák megtartását pártolja. Albert Sándor viszont az iskolaközpontok kialakítását részesítené előnyben.
- 2019-ben a galántai oktatási fórumon Pék Lászlóval, az SZMPSZ volt elnökével közösen háromkövetkeztetésre jutottak:

- ❖ Öt évre előre lehet és kell tervezni a megoldásokat
- ❖ Helyi és kistérségi szinten kell a problémákat kezelni
- ❖ Már most be kell indítani a hálózati együttműködést a szaktanárok, kiegészítő szolgáltatások alkalmazásában

A kisiskolák előnyei és hátrányai

Bár többen is negatívan ítélik meg a kisiskolákat, bizonyíthatóan sok előnnyel rendelkeznek.

Pozitívumok, a teljesség igénye nélkül:

- jó viszony az óvodákkal, személyre szabott felzárkóztatási, fejlesztési programok,
- csoportos és kooperatív módszerek alkalmazása,
- önálló tanulás elsajátítása,
- tananyagok többszöri ismételése,
- tanulók gyorsabb szocializációja,
- az alsótagozatos tananyag tantárgyközi összefüggéseinek felerősítése

Negatívumok:

- a tanóra megszervezése,
- kevesebb lehetőség az előbeszéd fejlesztésére,
- anyagi nehézségek,
- a szülői féltelmek szintén negatívan befolyásolhatják az iskola működését

Kisiskolák kialakulásának okai

1. Ok: A szlovákiai magyarság fogyása

- Lampl Zsuzsanna és Gyurgyík László szociológusok szerint a szlovákiai magyarság fogyását három fő tényező okozza:
- Asszimiláció
- A természetes népszaporulat negatív tendenciái
- Migráció

2. Ok: A szülők bizalmának megrendülése a magyar tannyelvű iskolákban

- Szlovák tannyelvű iskolát választó szülők „ragadós” mintája
- A „nagyobb”, városi iskolát választó szülők számának növekedése

Esettanulmány: Alsószeli Magyar Tannyelvű Alapiskola

- Interjút készítettem, tanórákat elemeztem, az intézmény adottságairól részletes felmérést készítettem
- Strukturált interjú módszerét alkalmaztam az igazgatónővel készített beszélgetésben.
- Megfigyelést végeztem a tanítási órákon, előre összeállított megfigyelési szempontok alapján.
- Felmértem az iskola tantermi, infrastrukturális, digitális és tanszerellátottságát.
- Azért alkalmaztam ezeket a módszereket, hogy minden részletre fény derüljön, s tisztán lássam, mi az a többlet, amit az adott iskola nyújtani tud.

Megfigyelési szempontok

Általános szempontok

- a) Az iskolák, osztályok tantermek felszereltsége
- b) A reggeli, délelőtti, foglalkozások ritmusának, szakaszolásának megfigyelése
- c) A pihenésre, étkezésre, mozgásra szánt idő mennyisége, megszervezése

Óramegfigyelések szempontjai

- Mi volt a tanóra célja? Milyen módszereket használt a tanár?
- Mely módszerre reagáltak a tanulók, milyen volt a reakciójuk?
- Mely módszer volt a legkevésbé vonzó? Alkalmazták-e a tanulók egymás értékelését, illetve az önértékelést?
- Használt-e a tanár az órán tankönyvet vagy egyéb segédanyagot?
- Milyen elrendezésben ültek a tanulók a tanórákon? A tanulók többnyire: egyénileg, párokban vagy csoportokban dolgoztak
- Alkalmazott-e tanár differenciált bánásmódot a tanulóknál?

Igazgatói interjú kérdései

- Milyen foglalkozásokat, kirándulásokat szerveznek?
- Milyen szakköröket indítanak?
- tanulóik fejlesztése, az iskola hatékonyabb működése érdekében milyen módszerek voltak a legsikeresebbek?
- Érvényesítik-e a személyre szabott oktatás lehetőségeit?
- Ennek milyen előnyeivel és nehézségeivel szembesült?
-

Az igazgatónő válaszaiban átfogó képet adott arról, mivel tudja legjobban szólítani a szülőket, hogyan tudja élvezhetővé és élményszerűvé tenni a tanulók számára az iskola látogatását.

Megfigyelés Általánosan megfigyelt szempontok

A. Az iskola, osztályok tantermek felszereltsége

Négy osztály, igazgatói iroda, tantestületi szoba, informatikaterem. Egy-egy műhely a szakköröknek és a képzőművészeti tantárgyaknak.

Másik épületben tornaterem és étkező. Minden osztályban játszószőnyeg, szekrények, játékpolicok, a katedra felé fordított és egymással szembefordított padok.

Minden osztályban kerámia- és interaktív tábla, vetítő. A laptopokat az órákon használják. Az iskolaudvaron különböző játékszerek találhatóak és külső sportpálya is rendelkezésre áll.

B. Délelőtti foglalkozások ritmusa, szakaszolása

Reggel a tanítás 8.00-kor kezdődik és az óráközi szünetek tizenöt, illetve tíz percesek. Az időjárási viszonyokhoz mérten a tizenöt perces szüneteket többször is az udvaron töltik a tanulókkal, ezzel megszakítják az egész napos egyhelyben ülés rutinját.

Pihenés, étkezés, mozgás

- **Pihenés:** Óráközi szünetek hossza lehetőséget ad a tanulóknak a regenerációra, információfeldolgozásra, a játékokra és a pihenésre egyaránt. Az osztálytermekben található szőnyeget, párnákat pihenősarokká, máskor játszósarokká alakíthatják.
- **Étkezés:** Tízórai elfogyasztására a második óra után tizenöt perces szünet ad lehetőséget. Ebédre az ötödik óra után kerül sor egy 35 perces szünet keretei közt.
- **Mozgás:** Egy óráközi szünetet az udvaron töltik a tanulók.
- Minden osztálynak heti két testnevelés órája van, heti egy alkalommal pedig sportszakkör ad lehetőséget különböző játékokra.

Megfigyelt tanóra elemzése

Matematika

- A matematika óra rendkívül tartalmasan, kreatívan és játékosan telt.
- Tananyag gyakorlására mindig hasonló órákat tartanak.
- A legtöbb feladat rendkívül ötletes, illetve fejlesztő hatású volt.
- Együtt pedig kimondottan élvezetessé tették a tanulást.

Olvasásóra elemzése

- Az olvasás óra bár frontális formában zajlott kellő teret adott a tanulónak a saját tempóban haladásra, a pihenésre és a játékos feladatok megoldására egyaránt.
- Ötvözték a felolvasást a szövegértelmezéssel.
- Frontális órákat is játékosá, érdekese tette ez a módszer.
- Online feladatok megoldása „feldobta” a hangulatot
- Igyekeztek együtt megoldani a feladatokat.
- Az önálló olvasási gyakorlatok során is van mód a frontális oktatás, játékosá tételére.

Mgr. Kiss
Zsuzsanna
igazgató
beiskolázóról,
bentalvásról
ornitológiai
gyalogtúráról

Beiskolázó: „Négy éve elindítottunk egy programot „Beiskolázó” néven. Havonta egyszer 1-1,5 órás foglalkozásra, hívjuk délutánonként az óvodásokat. Általában októbertől kezdődik és júniusig tart, de a júniusi utolsó foglalkozás már egy évzáró játékos program gulyásfőzéssel egybekötve. (...) Kimondottan olyan foglalkozásokat tartunk, amelyek az óvodai programban benne vannak, arra építünk, hogy a gyerekek iskolaérettek legyenek.”

Andersen éjszakája, ornitológiai túra
Minden évben megtartják az Andersen éjszakáját, ami egy bentalvós esemény, könyvtárlátogatással egybekötve.

Természetvédelmi gyalogtúra ornitológus egykori diákjokkal, aki bemutatja be a falu határának növény és állatvilágát.

Mgr. Kiss
Zsuzsanna,
igazgatónő
a tanárok
„szakosodásáról“

- *„Nálunk nagyon jól bevált, hogy a tanárok „szakosodtak”, tehát az egyik tanárnő a képzőművészeti, a második a zenei, a harmadik pedig a sport illetve testneveléssel kapcsolatos tárgyakat tanítja.”*
- *(...) „Ez a módszer lehetővé teszi, hogy sokkal jobban képezze magát valaki egy területen belül, vagy például, jobb rálátásuk van arra, hogy milyen eszközökre lenne szükség.”*

Mgr. Kiss
Zsuzsanna,
igazgatónő
a személyre
szabott
oktatásról

- *„Az egyéni bánásmódot azoknál szoktuk érvényesíteni, akik nagyon kismagaslóan teljesítenek, vagy azoknál, akik lemaradnának.”*
- (...) *„A módszer előnye: „... a tanuló új információkhoz juthat, illetve szaksegítséget kap. A nehézségét a megfelelő anyagok beszerzésében látom.”*

Interjú – elemzés összegzése

- Az igazgatónő és a tanári kar a legtöbbet igyekszik kihozni helyzetükből és a legjobb minőségű nevelő-oktató munkát próbálják nyújtani tanulóik számára.
- Gondot fordítanak a jelenlegi óvodásokkal való megismerkedésre és kapcsolattartásra.
- Egész tanévben számos érdekes programot szerveznek, ami tovább növelheti a tanulók és a szülők ragaszkodását az iskola iránt.
- Tudatos, kreatív, aktív tanári kar tevékenykedik az alsószeli iskolában: az alacsony tanulói létszám ellenére igyekszik maximális szakmai teljesítményt nyújtani.

Hipotézisek ellenőrzése

• H1: Feltételeztem, hogy az alsószei iskola tanárai használják a kooperatív és a csoportos szervezési formákat.

• H2: Feltételeztem, hogy az alsószei iskola biztosít különféle szakköröket a tanulói számára.

• H3: Feltételeztem, hogy az alsószei iskola részt vesz kulturális eseményeken évente legalább két alkalommal.

• H4: Feltételeztem, hogy az alsószei alapiskola rendelkezik digitális oktatási eszközökkel.

• H5: Feltételeztem, hogy az alsószei alapiskola rendelkezik saját étteremmel, tornateremmel, valamint számítógépes teremmel.

A hipotézisek mindegyike beigazolódott, ezeket az interjúk és a megfigyelések támasztják alá.

Összegzés

- A kisiskola nem (feltétlenül) jelent hátrányt. Vonzóbbá tételüket, megmaradásukat – akár egy sikeres program mintáját alapul véve – feltétlenül szorgalmazni kellene
- Szükség van az iskolafenntartók anyagi támogatására, a tanárok alapos felkészítésére, és a pedagógusképzésen belül a kisiskolai adottságok megismerésére.
- A kisiskola tehát nem egyenlő a „rossz iskolával”. Ott is minden a pedagógusok szakmaiságán, elkötelezettségén, az iskolafenntartók és a szülők támogatásán múlik,
- Nekünk, jövődöbeli pedagógusoknak, illetve a kisebbségben élő magyarok oktatásügyével foglalkozó szakembereknek szem előtt kell tartanunk, hogy a jó pedagógusképzés a kulcstényező.

Köszönöm szépen a figyelmet!

Néhány felhasznált irodalom

- ALBERT, S. A felvidéki magyar közoktatás dilemmái. In Katedra. ISSN: 1335-6445, 2014, évf. XXI, szám 4. o. 4-10.
- ANDL, H. Kisiskolák, helyi társadalmak, oktatáspolitikai. Kisiskolák Baranya megyében: Doktori (PhD) értekezés. Pécs: „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola, 2015. 15-21 o.
- FODOR, A. Közgyűlés előtt az SZMPSZ – Oktatáspolitikai. In magyariskola. 2018, [Idézve 2019.12.14]. Elérhető: <http://magyariskola.sk/2018/09/26/fodor-attilakozgyules-elott-az-szmps-oztataspolitika/> ISSN:2585-853X.
- FORRAY, R. K. A falusi kisiskolák helyzete. Budapest: Oktatókutató intézet, 1998. ISBN 963 404 327 5. o. 16.
- MORVAI, T. – SZARKA, L. A magyar tannyelvű iskolák választása Dél-Szlovákiában Gömöri, mátyusföldi és zoboralji gyakorlatok. In Kisebbségkutatás. ISSN 1215–2684, 2012, évf. 21, szám 3, o. 536-568
- PÉK, L. A szlovákiai magyar iskolahálózat – jelenlegi állapot és fejlesztésének lehetőségei. In Pedagógus fórum. ISSN 1338-1296, 2015, évf. XIV., szám 2, o. 4-7
- PETLÁK, E. Všeobecná didaktika. Bratislava: Vydavateľstvo IRIS, 1997. o. 169. ISBN 80-88778-49-2.
- PETLÁK, E. Málotriedna škola. Bratislava: Metodické centrum, 1998. o. 4. ISBN 80-88796-71-7.
- És még továbbiak....